

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2022. gada 4. oktobrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneses Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 163/2022),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:
 - 1.1. atzīt Militārā dienesta likuma 15. panta pirmās daļas 1. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 102. pantam, kā arī 108. panta otrajam teikumam;
 - 1.2. nodrošināt viņas anonimitāti Satversmes tiesas procesā.
2. Apstrīdētā norma noteic, ka karavīram ir aizliegts pievienoties arodbiedrībām.
3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:
 - 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
 - 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
 - 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic: izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā, lūdzot atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 1. un 102. pantam, kā arī 108. panta otrajam teikumam (ieteikums Nr. [..]). Izskatot minēto pieteikumu, Satversmes tiesa [datums] nolēma atteikties ierosināt lietu, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu (turpmāk – Satversmes tiesas [datums] lēmums).

Līdz ar to kolēģijai ir jāizvērtē, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi Satversmes tiesa.

5. Satversmes tiesa [datums] lēmumā norādīja, ka, ja Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka aizskārums ir tagadējs (esošs), tad nepietiek ar konstatāciju, ka persona pieder pie grupas, uz kuru tiesību norma attiecas. Personai ir jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas šobrīd rada viņai pamattiesību aizskārums. Savukārt, ja Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka aizskārums ir nākotnē sagaidāms, tai jāsniedz gan pamatojums tam, ka šis ierobežojums nenovēršami skars Pieteikuma iesniedzēju, gan arī pamatojums tam, ka nelabvēlīgās sekas, kas iestātos tiesību normas piemērošanas gadījumā, radītu tai būtisku kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas [datums] lēmuma 6. punktu*).

Satversmes tiesa [datums] lēmumā vērsa Pieteikuma iesniedzējas uzmanību uz to, ka tagadējs (esošs) aizskārums un nākotnē sagaidāms vai potenciāls aizskārums ir dažādas, savstarpēji izslēdzošas aizskārums formas (*sk. Satversmes tiesas [datums] lēmuma 6. punktu*). Tomēr arī no izskatāmā pieteikuma izriet, ka aizskārums ir gan pastāvīgs, ilgstošs, gan vienlaikus arī nākotnē sagaidāms.

Izskatāmais pieteikums ir papildināts ar vispārīgām norādēm, ka Pieteikuma iesniedzēja vēloties pievienoties arodbiedrībai, taču apstrīdētās normas

dēļ viņa nedrīkstot vienlaikus pildīt karavīra pienākumus un pievienoties arodbiedrībai. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka viņa vēlas pievienoties arodbiedrībai ar mērķi aizstāvēt savas kā militārajā dienestā strādājošas personas darba, ekonomiskās, sociālās un profesionālās tiesības un intereses, tostarp attiecībā uz karavīriem nelabvēlīgo normatīvo regulējumu Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā. Tomēr pieteikumā joprojām nav sniegts tāds faktisko apstākļu izklāsts, lai konstatētu Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi. Tādējādi izskatāmajā pieteikumā ietvertie papildu apsvērumi kopumā nenovērš Satversmes tiesas [datums] lēmumā konstatētos trūkumus.

Līdz ar to izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi Satversmes tiesa.

6. Papildus Satversmes tiesas kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzējas uzmanību uz to, ka pieteikumam jāatbilst arī citām prasībām.

Proti, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka samērīguma principa izvērtēšana ir vērsta uz tādām normām, kurās ietverti tiesību ierobežojumi. Samērīguma pārbaudei tiek pakļauts konkrēto tiesību ierobežojums (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 11. punktu*). Savukārt, vērtējot, vai pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams, Satversmes tiesa citstarp noskaidro, vai tas ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 14. oktobra sprieduma lietā Nr. 2021-03-03 18.–19. punktu*). To noskaidrojot, Satversmes tiesa pārbauda, vai likumdošanas process atbilst tiesiskas valsts principam un no tā atvasinātajam labas likumdošanas principam (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.1. punktu*). Turklāt ne katrs procedūras pārkāpums ir pamats uzskatīt, ka pieņemtajam aktam nav juridiska spēka. Lai procedūras pārkāpuma dēļ kādu aktu atzītu par spēkā neesošu, jābūt pamatotām šaubām, ka tādā gadījumā, ja procedūra tiktu ievērota, būtu pieņemts atšķirīgs lēmums. Tikai būtiski procedūras pārkāpumi ir pamats tam, lai atzītu, ka pieņemtajam aktam nav juridiska spēka (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.5. punktu*).

Arodbiedrību brīvība ir viens no biedrošanās brīvības izpausmes veidiem. Satversmes 102. pants aizsargā visdažādākos biedrošanās brīvības izpausmes veidus. Turpretim Satversmes 108. panta otrajā teikumā ir īpaši uzsvērts valsts

pienākums aizsargāt tieši vienu konkrētu biedrošanās brīvības izpausmes veidu – arodbiedrību brīvību. Gadījumā, kad apstrīdēta tiesību normas atbilstība abām minētajām Satversmes normām, visupirms ir vērtējama tās atbilstība Satversmes 108. panta otrajam teikumam, bet pēc tam, ja nepieciešams, – Satversmes 102. pantam (*sal. sk. Satversmes tiesas 2014. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2013-15-01 8. punktu*).

Lai noskaidrotu, vai tiesību norma atbilst Satversmes 108. panta otrajam teikumam, Satversmes tiesa visupirms noskaidro, vai tā ierobežo personai Satversmes 108. panta otrajā teikumā noteiktās pamattiesības to materiāltiesiskajā vai procesuāltiesiskajā aspektā. Pēc tam Satversmes tiesa noskaidro, vai: 1) pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu; 2) pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis; 3) pamattiesību ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi. Savukārt, lai izvērtētu pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesa noskaidro, vai: 1) ar apstrīdēto tiesību normu var sasniegt pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi; 2) leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2014. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2013-15-01 9.–16.4. punktu*).

Satversmes tiesa, vērtējot aizliegumu iestāties arodbiedrībās robežsargiem, ir arī norādījusi, ka valsts dienestā esošo personu salīdzināšanai nav izšķirošas nozīmes. Būtiskākais ir nevis tas, vai konkrētās valsts dienestā esošās personas būtu pielīdzināmas citām, bet gan tas, vai tām Satversmes 108. panta otrais teikums piešķir tiesības īstenot arodbiedrību brīvību (*sal. sk. Satversmes tiesas 2014. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2013-15-01 10. punktu*).

7. Pieteikuma iesniedzēja arī lūgusi nodrošināt viņas anonimitāti Satversmes tiesas procesā.

Saskaņā ar likuma „Par tiesu varu” 28.³ pantu pieteikums, pēc kura izskatīšanas pieņemts lēmums par atteikšanos ierosināt lietu, ir ierobežotas pieejamības informācija. Lēmums par atteikšanos ierosināt lietu var tikt publicēts Satversmes tiesas mājaslapā, aizklājot fizisku personu identificējošus datus. Tādējādi konkrētajā gadījumā nav nepieciešams papildus noteikt ierobežotu pieejamību Pieteikuma iesniedzēju identificējošajai informācijai.

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 163/2022).
2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kusiņš